

KOILLIS-ATLANTIN MERELLISEN YMPÄRISTÖN SUOJELUA KOSKEVA OSPAR-YLEISSOPIMUS; OIKEUDELLISESTI SITOVAT PÄÄTÖKSET MERISUOJELUALUEIDEN PERUSTAMISESTA; HYVÄKSYMINEN**Tausta**

Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelusta tehdyllä yleissopimuksella (SopS 51/1998, OSPAR-sopimus) perustettu OSPAR-komissio toimii Koillis-Atlantin merialueen pilaantumisen ehkäisemiseksi ja estämiseksi sekä merialueen suojelemiseksi ihmistoiminnan haittavaikutuksilta. Komissio on toiminut nyky muodossaan vuodesta 1998, jolloin päivitetty OSPAR-sopimus vuodelta 1992 astui voimaan. OSPAR on maantieteellisesti Euroopan laajin aluemerikomissio, jonka osapuolina on 15 valtiota ja Euroopan unioni. Suomi on yleissopimuksen ja komission osapuoli valuma-alueensa johdosta.

OSPAR-komission maantieteellinen alue kattaa valtioiden aluemerien ohella myös kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisia merialueita eli niin kutsuttuja aavan meren alueita. OSPAR on aiemmin vuosina 2010 ja 2012 hyväksynyt yhteensä seitsemän merisuojelualuetta tällaisille aavan meren alueille, joihin soveltuvat YK:n merioikeusyleissopimuksen (SopS 50/1996) mukaisesti kaikkien valtioiden yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet. Suojelualueet on perustettu oikeudellisesti sitovilla päätöksillä ja ne sitovat myös Suomea.

Päätös 2021/1 NACES-merisuojelualueesta

Päätös kahdeksannesta aavan meren suojelualueesta tehtiin OSPAR:n ministerikokouksessa 1.10.2021 Cascaisissa, Portugalissa. Pohjois-Atlantin virran ja Evlanov Seamountin merisuojelualue (NACES-merisuojelualue) on pinta-alaltaan hieman Ranskan valtiota kookkaampi alue ja sen tarkoituksena on suojella alueen merilintuja.

Suojelupäätös velvoittaa kaikkia OSPAR:n osapuolia edistämään alueen suojelupyrkimyksiä, jotka ovat luonteeltaan yleistasoisia. Suomi on jo entuudestaan pyrkinyt mahdollisimman laajalti jakamaan tietoa OSPAR:n puitteissa perustetuista aavan meren suojelualueista, samoin kuin keräämään tietoja suomalaisten alueilla harjoittamasta toiminnasta. Toistaiseksi ei ole tunnistettu, että Koillis-Atlantin alueella harjoitettaisiin suomalaislähtöistä toimintaa, satunnaista tutkimusyhteistyötä lukuun ottamatta. Suojelualuepäätöksellä ei näin ollen ole suoria vaikutuksia Suomeen. Päätös kuitenkin tukee globaalia mertensuojelutavoitetta, johon Suomi on sitoutunut.

Vuosina 2010 ja 2012 hyväksytyt suojelualuepäätökset

OSPAR-komissio on vuonna 2010 perustanut kuusi suojelualuetta ja vuonna 2012 yhden suojelualueen kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisille alueille. Suojelualueet ja niitä koskevat päätökset ovat seuraavat:

1. Milne Seamount Complex (2010/1)
2. Charlie-Gibbs South (2010/2)
3. Altair Seamount High Seas (2010/3)
4. Antialtair Seamount High Seas (2010/4)
5. Josephine Seamount High Seas (2010/5)
6. Mid-Atlantic Ridge North of the Azores High Seas (2010/6)

7. Charlie-Gibbs North High Seas (2012/1)

Kyseiset päätökset ovat tulleet kansainvälisoikeudellisesti voimaan vuosina 2011–2013, mutta niitä ei ole hyväksytty Suomessa oikea-aikaisesti. Tilanne on tarkoitus korjata tässä yhteydessä oikeustilan selkeyttämiseksi.

Päätösten suhde kansalliseen lainsäädäntöön

Koska kaikki edellä mainitut suojelualueet on perustettu oikeudellisesti sitovilla päätöksillä, ja koska kaikilla valtioilla on päätöksiä koskevilla merialueilla YK:n merioikeusyleissopimuksen mukaisesti yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet, suojelualueet sitovat suoraan myös Suomea. Suojelupäätökset velvoittavat Suomea edistämään alueiden suojelupyrkimyksiä, jotka ovat kuitenkin luonteeltaan yleistasoisia. Suojelualuepäätöksillä ei ole suoria vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Käsittelyjärjestys ja hyväksymisesitys

Edellä esitetyt päätökset eivät sisällä lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Päätökset eivät myöskään sido eduskunnan budjettivaltaa eivätkä sisällä muita merkitykseltään huomattavia velvoitteita. Päätösten hyväksyminen ei siten edellytä eduskunnan suostumusta.

OSPAR-sopimuksen 13 artiklan mukaisesti OSPAR-komission päätöksestä tulee sitova kahdensadan (200) päivän kuluttua päätöksen hyväksymisestä niihin osapuoliin nähden, jotka ovat äänestäneet päätöksen puolesta eivätkä ole mainitun jakson aikana ilmoittaneet kirjallisesti pääsihteerille, etteivät ne voi hyväksyä päätöstä. Lisäksi edellytyksenä on, että vähintään kolme neljäsosaa osapuolista hyväksyvät päätöksen mainitun jakson päättyessä. Suomi äänesti päätöksen 2021/1 puolesta ministerikokouksessa 1.10.2021. NACES-suojelualueita koskeva päätös tulee näin ollen Suomea sitovaksi 19 päivänä huhtikuuta 2022, ellei Suomi ennen sitä anna edellä mainittua kirjallista ilmoitusta.

Vuosien 2010 ja 2012 päätökset ovat tulleet kansainvälisoikeudellisesti voimaan vuosina 2011–2013. Päätöksiä ei ole hyväksytty Suomessa oikea-aikaisesti, ja tilanne on tarkoitus korjata tässä yhteydessä oikeustilan selkeyttämiseksi. Mikäli Suomi ei hyväksyisi kyseisiä päätöksiä, OSPAR-sopimuksen yleisen päätöksentekojärjestelmän mukaisesti Suomen olisi mahdollista ilmoittaa OSPAR-komissiolle, ettei Suomi katso vuosina 2010 ja 2012 tehtyjen päätösten enää sitovan sitä. Komissio käsittelee tämän jälkeen ilmoituksen ja siitä seuraavat toimet sääntömääräisessä kokouksessaan.

Päätökset ovat yleiseltä merkitykseltään vähäisiä, eikä päätöksiä ole tarpeen saattaa osaksi Suomen lainsäädäntöä. Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa on kuitenkin tarkoitus julkaista ympäristöministeriön ilmoitus päätösten voimaantulosta, sekä säädöskokoelmalin 9 §:n 2 momentin mukaisesti tieto siitä, että päätökset ovat nähtävinä ja saatavissa OSPAR-komission ylläpitämällä internetsivustolla sekä ympäristöministeriössä, joka antaa niistä myös tietoja suomeksi ja ruotsiksi.

Edellä esitetyn perusteella esitetään, että tasavallan presidentti hyväksyy OSPAR-komission päätökset 2010/1-6, 2012/1 sekä 2021/1.